

EVANGELIET OG DEN JØDISKE VERDEN

Israelsmissionens magasin - nr. 3 - september 2020

TEMA JØDISK IDENTITET

4: Arne Rabuchin reddet til Sverige | 14: Leo døbt som 61-årig | 16: Hvad er jødisk identitet?

HVAD ER JØDISK IDENTITET?

Magasinet her dykker ned i netop dette spørgsmål. Du kan stifte bekendtskab med to jøder, der giver deres bud på, hvad det betyder for dem at være jødiske. Generalsekretær Arne tager dig med på en historisk rejse for at blive klogere på, hvad der har defineret den jødiske kultur siden Den Franske Revolution, og teolog Peter Legarth stiller spørgsmålstejn ved, om Paulus egentlig var jødisk. Til sidst krydrer vi det hele med to opmuntrende historier fra mennesker, der har fundet håb i at tro på Jesus.

Rigtig god læselyst!

Kirsten Lang

Kirsten Lang, redaktør

Den Danske Israelsmission
Katrinebjergvej 75
8200 Aarhus N
Tlf: 7356 1270
Email: kontor@israel.dk
www.israel.dk

Reg. nr. 0994
Kontonr. 3054500
Mobilepay: 30503
www.israel.dk/medlem
www.israel.dk/giv
Tryk: Øko-Tryk (oplag 3400)

Redaktion: Kirsten Lang (red.),
Arne Pedersen, Maria Strøm
Risbjerg og Bodil Skjøtt
Layout: Maria Bach Jensen
Forside: Levi Clancy, Unsplash

Ønsker du at til- eller afmelde
magasinet?
Skriv til kontor@israel.dk

Oplysninger om medarbejdere og
landsstyret findes på israel.dk

LEDER

Mission i naboens have

Uden at tage munden for fuld vil jeg vove at påstå, at Guds kirkes grundlæggende identitet her i verden er at være *sendt*. Vi er som efterfølgere af Jesus sendt til verden for både at proklamere og være *gode nyheder*. Det kald og den identitet har både kirken som institution og Jesus-troende disciple været tro over for i årtusinder.

Også Israelsmissionen. Siden 1885 har vi arbejdet for, at jøder måtte få en fair chance for at forholde sig til, hvem Jesus er. Vi har arbejdet i Østeuropa, Frankrig og Algier, og siden staten Israels oprettelse har vi også været til stede dér.

Men Israelsmissionen har også arbejdet i Danmark. Allerede inden, der var noget, der hed *Den Danske Israelsmission*, inviterede den sykkreds af kvinder, som stiftede Israelsmissionen, en svensk Jesustroende jøde til Danmark for at fortælle jøder i København om Jesus. I 1920'erne havde Israelsmissionen selv hele tre missionærer ansat i København.

Også i dag ønsker vi i Israelsmissionen at være tro over for det kald, vi har fået. Også i Danmark. Vi længes efter, at det jødiske folk i Danmark må høre om Jesus og komme til tro på ham som deres Messias.

Men hvordan kan vi arbejde hen imod det? Kan vi vælge samme strategi som Philemon Petri og Abraham Scheradsky i 1920'ernes København? De havde den fordel,

at de var Jesustroende jøder, så de var selv på mange måder en del af den kultur, de var i mission til. Den fordel har vi ikke i dag. For selvom de danske jøder naturligvis er danskere, så vil der alligevel være en kulturel grænse, der skal krydses. Og når kulturgrænser krydses, skal man være sig det bevidst – måske særligt, når man er i mission. To hjælpende udtryk kan bruges som pejlemærker:

Det første udtryk kaldes for "Omvendt mission". Første gang, jeg stødte på udtrykket, studsede jeg lidt. Men jeg tror, det er gavnligt at benytte sig af og tænke med. Historisk set har kirkens mission nogle gange taget form som kolonialisme, triumfalisme og sågar decideret forfølgelse – særligt, når det kommer til det jødiske folk. Også i dag kan mission hurtigt få et skær af bedrevenighed, hvis ikke man er opmærksom.

Derfor tror jeg, vi må begynde med at lytte, stille spørgsmål og så lytte lidt mere. *Dialog* må være et nøgleord for os, men dialogen skal ikke stå alene, men må følges op af en proklamation af de gode nyheder – for Jesus elskede os ikke med en tavs kærlighed. Men også i dette må vi forsøge at imitere Jesus og gøre det med tålmodighed, med respekt og i dialog.

Det andet udtryk eller billede handler om at besøge andres haver. Forleden læste jeg et fint billede på at krydse kulturgrænser i mission. Når vi gør det, kan vi betragte det som at

besøge et andet menneskes have for første gang. Indrømmet, jeg har ikke den store forstand på planter. Men min hustru har kultiveret vores egen have vældig fint, og jeg kan godt fornemme, hvad der hører til i vores have, og hvad der skal luges væk. Men det kan jeg ikke ovre hos naboen. Hvis jeg nu besøgte deres have, så mig omkring og begyndte at ordne den, så den kom til at ligne *min* have, ville det så være respektfuldt over for dem, der bor der? Naturligvis ikke. På samme måde når man "besøger" andre kulturer, så må man være ydmygt nysgerrig og spørgende. For det kunne jo være, de ikke havde samme holdning til, hvor højt græsset måtte være, hvor skarpe bedene skal stå, og om æbletræet skal beskæres.

Alt dette skriver jeg egentlig blot for at fortælle, at vi må gå ydmygt til opgaven om at nå danske jøder og andre med evangeliet. Men vi må også gå til arbejdet med frimodighed, for det ligger i vores grundlæggende identitet at være i mission – også i Danmark.

Arne Pedersen, generalsekretær

Arne Rabuchin reddet til Sverige: "At være jøde er for mig et mirakel"

✚ Tekst: Kirsten Lang, kommunikationsansvarlig, Foto: Havnen i Gilleleje, Ampo2020, Wikimedia

Arne Rabuchin har boet i Israel i 40 år. Han taler flydende dansk, og, som han selv udtrykker det, 70 procent hebraisk. Han er opvokset i Danmark, men i dag bor han i en by, der hedder Kfar Saba i Israel sammen med sin kone. Han har to voksne sønner og en datter, og så er han bedstefar til tre børnebørn. Jeg har taget en snak med ham om, hvad hans jødiske identitet betyder for ham.

Hvad betyder det for dig at være jødisk?

At være jøde for mig er noget af et mirakel. På grund af Danmark og på grund af Holocaust. På grund af danskerne overlevede jeg 2. verdenskrig, og det er altså en gave. Min mor var gravid med mig, da hun blev sejlet over til Sverige i 1943. Hun sad på kirkens loft i Gilleleje, og den aften var hun den sidste af dem, der sad på det loft, der kom til Sverige. De 73 andre blev sendt til Theresienstadt. Det at være i live er derfor en meget stor ting for mig.

Ellers så er det at være jødisk ikke noget, jeg tænker så meget over. Det er bare noget, jeg er. Her i Israel er de fleste jødiske, så det er ikke noget særligt. Da jeg arbejdede sammen med araberne, fyldte det mere, men nu, hvor jeg er pensionist og går rundt her, hvor de fleste er jødiske, så er det bare sådan, det er.

Derudover så er det jødiske for mig noget med familie

og traditioner, som giver et sammenhold og gør, at man ser sine børn og børnebørn regelmæssigt.

Hvilke traditioner og helligdage er vigtige for dig, og hvordan markerer du dem?

Vi holder sabbat, hvor børn og børnebørn kommer og spiser med os hver anden eller hver tredje uge. Og så har vi et kosher hjem (med mad tilberedt efter jødiske forskrifter red.), men det er ikke særlig svært i Israel, for der går man bare ned i supermarkedet og køber det. Det er næsten sværere at finde noget, der ikke er kosher. Efter de russiske jøder er kommet, så er det nu blevet meget nemmere. Nu kan man få alt hernede. Det eneste, der mangler, er nok remoulade.

Mine jødiske traditioner har jeg fra mine bedsteforældre på min mors side. De var danske jøder fra det fine borgerskab. Min fars forældre kom fra Rusland, og dem så vi ikke så meget til. Jeg er vokset op med at komme i synagogen, men der er aldrig nogen i min familie, der har været så religiøse, at man ikke måtte tænde lys, køre bil eller se fjernsyn på sabbatten.

Tidligere gik jeg mere i synagogen, end jeg gør nu, men til helligdagene og Yom Kippur kommer jeg stadig. Dengang jeg arbejdede, fik jeg altid fri på Yom Kippur af min arbejdsplads, og det blev aldrig trukket fra min ferie. Også dengang, jeg arbejdede i Danmark.

"Min mor var gravid med mig, da hun blev sejlet over til Sverige i 1943. Hun sad på kirkens loft i Gilleleje, og den aften var hun den sidste af dem, der sad på det loft, der kom til Sverige. De 73 andre blev sendt til Theresienstadt."

Arne Rabuchin

Hvilken plads har landet Israel for dig?

Jeg er nok mere dansker, end jeg er israeler. Jeg kom først herved som 40-årig og skulle opbygge en omgangskreds fra bunden. Og ved de jødiske olympiske lege har jeg repræsenteret Danmark. Min begyndelse i Israel var meget svær, da jeg blev fyret efter en måned på det job, jeg havde fået hjemmefra. De troede, jeg kunne hebraisk, og da de fandt ud af, at jeg ikke kunne det, så blev jeg fyret. Jeg fik et andet job bagefter, så det hele gik alligevel. Jeg har arbejdet både i luftfartsselskab og samarbejdet med arabere fra Egypten i en international fredsorganisation.

Når jeg skal tælle og regne, foregår det på dansk, for dansk er jo mit modersmål, og det er jeg stolt af. Fordi jeg har en helt særlig historie. At være dansk og fortælle om redningen af de danske jøder er noget helt særligt – danskerne var næsten de eneste i hele Europa, som gjorde noget for jøderne. Det er meget, meget vigtigt for mig at kunne fortælle den historie. Og være taknemlig for Danmark på grund af det.

Hvad betyder Toraen for dig?

Selvfølgelig har jeg læst Toraen, men til daglig betyder den altså ikke så meget. Vi er mere sådan jævne danske og holder det mere traditionelle. Min søn er gift, og jeg ville nok være lidt betænkelig, hvis de to andre giftede sig med ikke-jøder, men det er næsten også det.

Tror du på Gud?

Det vil jeg nok tro, jeg gør. For hvis man er i problemer, så vil man nok begynde at bede lidt. Når det går godt, så synes man, alt er glimrende, men hvis det begynder at knibe lidt, så er det nok lidt noget andet. Men det er ikke noget, der fylder i hverdagen.

Hvis du skulle sætte tre ord på det at være jødisk, hvilke ord skulle det så være?

Det tror jeg ikke, jeg kan. Sådan er jeg født. Det er ikke en stor ting, men en vigtig ting.

Hvad er det sværeste ved at være jødisk?

Når man er i Israel og ser på, hvordan mange mennesker ser på Israel, og man tænker på antisemitismen, så er det ikke særlig rart. Der er mange steder, du ikke kan komme, hvis du har et israelsk pas. Nu er jeg aldrig selv blevet udsat for antisemitisme, for jeg ser ikke særlig jødisk ud og har stadig et dansk pas. Men man skal være en lille smule forsigtig som jøde. Både i forhold til araberne, men også i forhold til resten af verden. Selv i USA i dag er der antisemitisme. Danmark er vist en af de gode lande at leve i som jøde, selvom antisemitismen også er stigende her.

Arne vil gerne mødes med danskere i Israel og fx fortælle turistgrupper sin historie. Vil du i kontakt med Arne, så skriv til nydiarne@netvision.net.il

"Det er meningsfuldt at være jødisk"

📄 | Tekst: Maria Strøm Risbjerg, kommunikationsmedarbejder

26-årige Ruchama Münch er messiansk (Jesustroende) jøde og er vokset op i en kibbutz mellem Tel Aviv og Jerusalem i Israel. Her mødte hun for 12 år siden sin mand for første gang og er siden da flyttet til Danmark med ham og har fået to børn. I øjeblikket læser hun marketing på BSS og drømmer om at bruge uddannelsen til at hjælpe mennesker med at opnå deres drømme. Ved et tilfælde stødte hun på Israelsmissionen og har det sidste års tid været en fast del af kontorets ugentlige bedemøde i Aarhus.

Her kan du læse hendes tanker om det at have en jødisk identitet.

"Israel er et eksempel på Guds løfter og hans kærlighed til os. Hver gang jeg oplever, at Gud er fjern, så husker jeg, at vi er i Israel, og at landet stadig er der efter så mange år med udfordringer."

Ruchama Münch

Hvad betyder det for dig at være jødisk?

Det er den, jeg er. Nogle gange tænker man ikke så meget over, hvad det vil sige at være sig selv. At være jøde betyder, at man altid har en slags forhold til Gud. Om man elsker Gud, er vred på Gud eller ikke tror på Gud – så har man et forhold til ham. Det betyder også, at mit liv ikke er mit eget. Jeg er ikke en tilfældighed, men jeg er en del af noget større.

I Israel har alt, vi gør, betydning. Bare det, at vi kan bo i landet, betyder utrolig meget. Det er noget, vi har længtes efter i rigtig lang tid.

Hvilke traditioner og helligdage er vigtige for dig?

Vi fejrer de fleste af de jødiske helligdage, og så fejrer vi sabbatten.

Sabbatten fejrer vi blandt andet ved, at jeg laver et sabbatsbrød og foretager en jødisk velsignelse. Derudover holder vi pause fra arbejdet for at være sammen med familien.

Da jeg kom til Danmark, fejrede vi faktisk ikke sabbatten de første par år. Jeg oplevede, at jeg blev mere og mere træt. Efter noget tid forstod jeg, at det er, fordi alle dage flyder sammen i Danmark, hvis man ikke gør noget ved det. Der er ingen rytme. I Israel er ugen skarpere inddelt, og i slutningen af ugen ligger sabbatten, som vi fejrer sammen. Det lægger man ikke så meget mærke til, når man bare er vant til det, men det blev tydeligt for mig, da jeg flyttede til Danmark.

Jeg er ikke vokset op på en traditionel jødisk måde, hvor det gjaldt om at overholde en masse regler. Sabbatten var derimod en måde at samle familien på og slappe af sammen – den skabte et rum, hvor vi kunne hvile ud sammen.

I de messianske fællesskaber i Israel kan vi nogle gange have fokus på ikke at være for religiøse (overholde de jødiske regler red.), fordi vi tror på og ved, at Jesus giver os frihed. Men jeg oplever, at efter jeg er kommet væk fra den israelske kultur, så forstår jeg, at der er noget ved den og ved reglerne, som er rigtig godt for mig. Det er *netop* af frihed, jeg holder sabbat – ikke, fordi jeg skal.

Hvilken plads har landet Israel for dig?

Israel er mit hjem. Men jeg synes også, at Israel er et eksempel på Guds løfter og hans kærlighed til os. Hver gang jeg oplever, at Gud er fjern, så husker jeg, at vi er i Israel, og at landet stadig er der efter så mange år med udfordringer. Gud er trofast.

Hvad betyder Toraen for dig?

Det er svært at sige. Jeg er ikke teolog. Selvfølgelig læser jeg Bibelen og går op i teologi. Men det er også vigtigt for mig ikke at være teolog. Jeg vil gerne være et almindeligt menneske, der forstår Bibelen, som den er. For mig er Toraen mit folks historie, det er min fortid. Den fortæller historien om, hvordan mit folk kom til verden, og hvad Gud har gjort med os og for os.

Ruchama bor i Aarhus med sin dansk/franske mand Nathanaël og deres to børn.

Tror du på Gud, og hvordan praktiserer du religion?

Ja, jeg tror på Gud og på Jesus og praktiserer min tro ved at have et forhold til Gud og ved at prøve at være et lys i mit liv for andre. Jeg tænker ikke på mig selv som religiøs.

I Israel betyder ordet "religion" lidt noget andet end i Danmark. For os betyder religion, at man har en masse regler, man skal overholde, og at man skal se ud på en bestemt måde. Alle religiøse mennesker i Israel har regler – på forskellige niveauer. Men som messiansk jøde, så er vores forhold til Gud ikke afhængigt af regler. Vi har ting, vi gør, fordi vi elsker ham. Ikke fordi vi skal. Det er mere en relation, end det er religion.

Hvad er det vigtigste for dig i jødedommen?

For mig er det vigtigste at huske på, hvad Gud har gjort for os. Det, der sker i vores liv – i Israel og andre steder i verden – det er ikke kun for os selv. Det er meget større. Gud bruger vores historie til at vise verden, hvordan han har styr på det - og hvordan livet sammen med Gud er.

Det kan være svært at være jøde en gang i mellem. For det at være jøde handler altid om noget større, og det kan også være en byrde. Man kan ikke udelukkende leve for sig selv. Men vi må huske på, at Gud bruger os til at være et lys i verden og til at vise mennesker, hvem han er. Guds kærlighed stopper jo ikke ved det jødiske folk, men Gud bruger sit folk til at vise resten af verden sin kærlighed.

Er der noget, som du ser anderledes på, end størstedelen af andre jødiske mennesker gør det?

De fleste jøder tror ikke på Jesus, og det er selvfølgelig nogle gange svært. Da jeg voksede op, kunne de andre børn i skolen finde på at sige grimme ting om os, der er Jesustroende jøder. De kunne kalde os antisemitter eller nazister. Der er også mennesker, der mener, at vi ikke længere er jøder, når vi tror på Jesus. Det er selvfølgelig ubehageligt, men jeg oplever også, at det lige så stille ændrer sig til det bedre. Mange synes faktisk, at det er interessant at høre om vores tro nu. Men det kommer selvfølgelig også an på, hvor man befinder sig.

Hvis du skulle sætte tre ord på det at være jødisk, hvilke ord skulle det så være?

At være jødisk handler om *Guds løfter* i vores liv. Det kan opleves som *en byrde*, når det er svært at bære ansvaret. Og så handler det også om at være *anderledes* – det skinner især tydeligt igennem, at vi er anderledes, når vi prøver at være som de andre.

Hvad er det sværeste ved at være jødisk?

Jeg oplever, at det især kan være svært i forhold til den kristne verden, fordi der er nogle mennesker, der synes, at vi jøder altid har ret. At vi altid har noget godt at sige ind i Israel/Palæstina-konflikten. Men helt ærligt, så ved vi ikke altid selv, hvad det rigtige at gøre er. Det er meget kompliceret, og det oplever jeg ikke, at folk altid forstår.

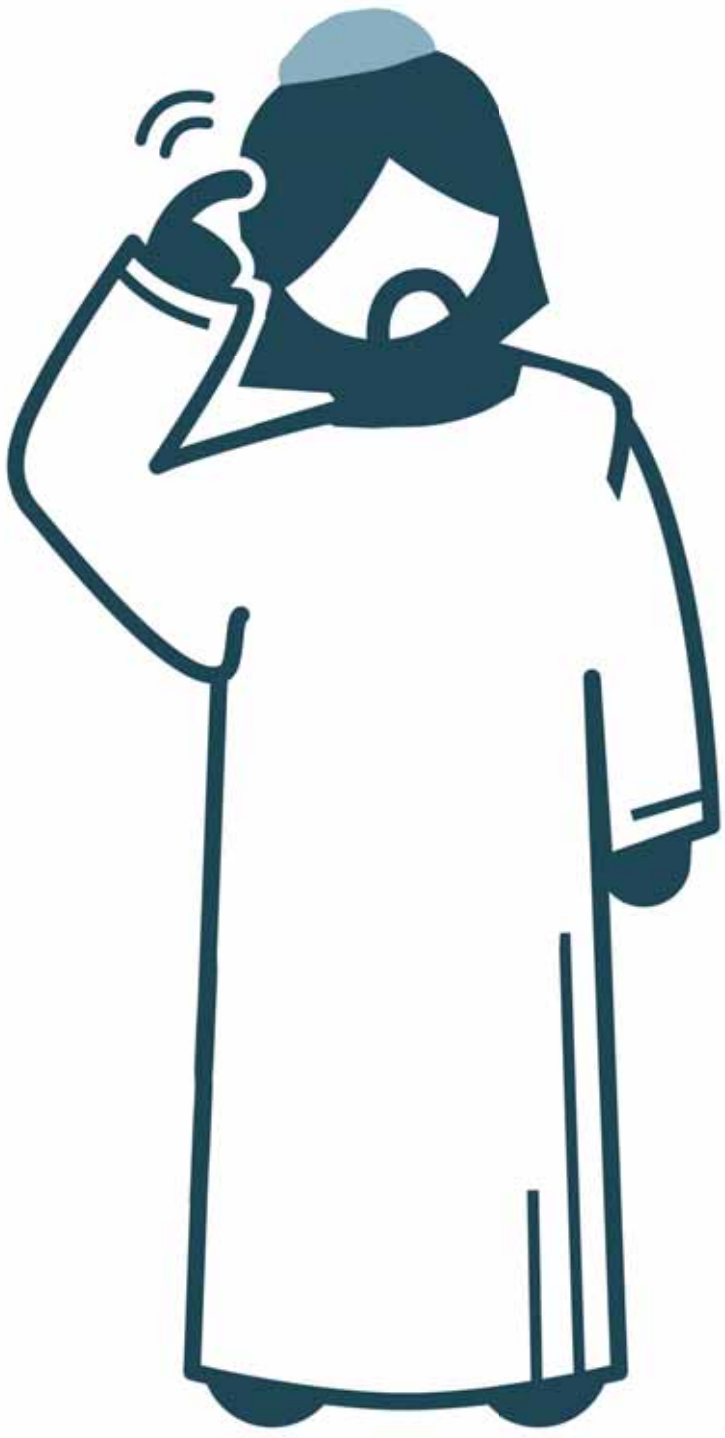
Men det kan også være svært, fordi nogle folk omkring os også synes, at de ved lige præcis, hvad vi skal gøre. Men de lever ikke vores liv. De ved ikke, hvordan det er at være jøde og bo i Israel. Hvordan det føles at have været væk fra sit land i 2000 år og så vende tilbage.

Her i Danmark ser folk mig også som en repræsentant for det jødiske folk. Det kan også være svært, for jøder er meget forskellige. Men når man husker, at der er en mening med det, så bliver det lidt lettere. Det store perspektiv er vigtigt. Jeg synes for mig selv, at det blev lettere, da jeg forstod, at det er i orden, at jeg ikke altid har det rigtige svar. Det er i orden at sige til folk, at jeg ikke har et svar, eller at jeg ikke er enig med de ting, der sker i Israel hele tiden.

Men det er også rigtig dejligt at være jøde, fordi vi har så meget historie, og fordi vi har en så tydelig mening med vores liv.

Foto: Jeremy Vessey, Unsplash

Var Paulus jødisk?

📖 | Tekst: Peter V. Legarth, dr. teol

Havde apostlen Paulus en jødisk identitet? Det er det spørgsmål, teolog Peter Legarth stiller sig selv i artiklen her.

Det handler ikke om Paulus før hans omvendelse ved Damaskus. Den før-kristne Paulus havde med hud og hår en jødisk identitet; det fortæller han selv om i Gal 1,13-14. Men Paulus blev omvendt til den kristne tro ved Damaskus, og spørgsmålet er, om han ved Damaskus ikke blot blev kristen, men forlod han også sin jødiske identitet?

Svaret på det spørgsmål må blive både et ja og et nej. Lidt forenklet kan vi både sige, at Paulus var jøde, og at Paulus ikke var jøde. Vi kan også vende det om og forestille os, hvad man i synagogen ville sige om Paulus. Her var det nok lidt vanskeligt at finde nogen, der åbent ville erklære, at Paulus var jøde. De fleste jøder ville mene, at Paulus havde forrådt sin jødiske identitet.

Det er en kendsgerning, at Paulus og de kristne i det hele taget blev forfulgt af jøderne. Ja, Paulus selv havde spillet en aktiv rolle i forfølgelsen af de kristne. Han udtrykte det selv sådan: "I har jo hørt om, hvordan jeg tidligere levede i jødedommen, at jeg til overmål forfulgte Guds kirke og ville udrydde den" (Gal 1,13). Men Jesus åbenbarede sig for Paulus ved Damaskus, og ordene fra den opstandne Jesus bremsede Paulus: "Saul, Saul, hvorfor forfølger du mig?" (ApG 9,4). Paulus mente, at han kæmpede for Gud; nu viste det sig, at han kæmpede imod Gud. Det, der skete ved Damaskus, vendte op og ned på alting for Paulus. Men var han fortsat jødisk?

Hvad betyder det at være jødisk?

Når vi beskæftiger os med begrebet jødisk identitet, må vi sondre mellem forskellige definitioner af ordet jødisk. Man kan for det første tale om et etnisk tilhørsforhold, for det andet om en jødisk kultur og for det tredje om den jødiske tro og religion. Det er ikke muligt at adskille den etniske, den kulturelle og den religiøse identitet, men vi kan i det mindste sondre mellem disse perspektiver, når det kommer til Paulus.

Paulus var stolt af, at han var jøde af fødsel. Mange steder i sine breve slog han fast, at han etnisk set var jøde. For eksempel i Rom 11,1 hvor han skrev: "Jeg er jo selv israelit, af Abrahams slægt, af Benjamins stamme".

Når det kommer til Paulus' kulturelle identitet, så betonedede han på flere måder, at han levede i en jødisk kultur. Det aspekt blev på en særlig måde understreget i Apostlenes Gerninger, hvor det for eksempel blev fortalt, at Paulus tog nogle mænd med til Jerusalems tempel og lod sig rense sammen med dem og betalte udgifterne for dem, så de kunne lade deres hovede rage (ApG 21,24). På den anden side lod Paulus sig ikke diktere af sin jødiske kultur. Han tog tydelig afstand fra galaterne, når de ville overholde *dage og måneder og tider og år* (Gal 4,10). Det var ifølge Paulus helt galt, når ikke-jøder ville tilegne sig en jødisk kultur, men Paulus

selv var jøde og kunne i en vis udstrækning leve som jøde. Han kunne eksempelvis indrette sine rejser efter at fejre de jødiske fester i Jerusalem (jf. ApG 20,16; 1 Kor 16,8) for nu bare at nævne et eksempel.

Omvendt var sabbatten tilsyneladende ikke en hvile- og helligdag for Paulus. Sammen med de kristne fejrede Paulus gudstjeneste den første dag i ugen, altså søndag (1 Kor 16,2), og han var ikke nøjeregnende med de jødiske spiseforskrifter (Kol 2,16). For Paulus var det en selvfølge, at kristne jøder og kristne ikke-jøder havde måltidsfællesskab i den kristne menighed. Paulus satte apostlen Peter kraftigt i rette, da han vaklede på det punkt (jf. Gal 2,11-15).

Paulus trak fronterne op

Antisemitisme kendte antikken også til, men Paulus viste, at han uden at blive antisemit kunne gå ind i et voldsomt opgør med jødedommen. Det lå Paulus fjernt, at jøder skulle udsættes for forfølgelse og chikaneres, men det betød ikke, at han tog fløjlschandsker på, når han tog stilling til den jødiske tro.

**Det lå Paulus fjernt,
at jøder skulle
udsættes for
forfølgelse, men det
betød ikke, han tog
fløjlschandsker på,
når han tog stilling
til den jødiske tro.**

Peter Legarth

Paulus' ordvalg kunne til tider være skræmmende. I Gal 4,21-31 sammenlignede han jødedommen med Hagar, som føder børn til et ubønhørligt slaveri. Og hvad siger Skriften om Hagar? Paulus svarede med et citat fra 1 Mos 21,10: *Jag denne trælkvinde og hendes søn bort, for trælkvindens søn skal ikke arve sammen med den frie kvindes søn. Jøderne var ifølge Paulus ikke arvinger til det himmelske Jerusalem (Gal 4,26-27). Tilsvarende benyttede Paulus et næsten frastødende ordvalg, når han i 2 Thess 1 beskrev Guds straf og den evige undergang, som vil ramme dem, der ikke var lydige imod evangeliet om Jesus Kristus.*

Fronterne var fra begge sider trukket stærkt op. Paulus proklamerede med stor frimodighed, at Jesus er Herren, og at Herren er Jesus. For jøder var troen på og tilbedelsen af Gud Herren den røde tråd i Skrifterne. Man mødte Guds navn JHWH med den største ærefrygt. Ja, man udtalte ikke dette Guds navn direkte, men brugte omskrivninger.

Men nu kom Paulus og proklamerede, at Jesus var JHWH, Gud Herren. Forbindelsen til Det Gamle Testamente var ikke blot, at Jesus var opfyldelsen af

de messianske profetier, men Paulus gik et skridt videre og gjorde klart, at Jesus er den Gud Herren, som jøderne troede på og tilbad. Paulus siger i 2 Kor 3, at der var et slør over oplæsningen af Toraen i synagogen, men den af-slørede læsning af Skrifterne fandtes hos dem, der bekendte Jesus Kristus som Herren (2 Kor 4,5). Jøderne havde et tilsløret og uklart billede af Gud; de forstod ikke, at Jesus Kristus var Guds billede, at Guds herlighed ikke fandtes i Jerusalems tempel, men hos Jesus Kristus (2 Kor 4,4).

Det er ikke overraskende, at Paulus blev smidt ud af synagogerne, når han fremførte sådan en livsholdning. Ifølge Paulus var evangeliet og Skrifterne bundet uløseligt sammen, ikke blot af de spredte profetier i Gamle Testamente om den kommende forløser, men desuden af overbevisningen om, at den Gud, som vi møder allerede i det første kapitel i Skriften, er den Gud, der har afsløret sig selv i Jesus.

Den Jesus, der vandrede rundt blandt mennesker, var i virkeligheden Gud Herren. Ja, det var Gud Herren, der blev klynget op på et kors. Det opdagede hverken romerne eller jøderne, for så havde de ikke korsfæstet ærens konge, herlighedens herre (Sl 24; 1 Kor 2,8).

Paulus trak en tydelig streg i sandet: Jøderne troede i virkeligheden ikke på Gud.

Jesus er vejen, sandheden og livet

Paulus tog med stor iver afstand fra Sinaj-pagten. Jøderne troede, at vejen til himlen gik via Sinaj, men det tilbageviste Paulus med stort eftertryk. Moses viste ikke vejen til Gud. Moses viste os ikke sandheden om Gud. Moses kunne ikke skænke det evige liv til et menneske. Moses var ikke vejen, sandheden og livet.

Paulus var meget tydelig, når han omtalte lovgerninger, det vil sige handlinger, der var bestemt i Moseloven. Jøderne mente på Sinaj at finde en nådig Gud, men Paulus fastholdte, at på Sinaj opnåede et menneske udelukkende at stå straffskyldig over for Gud (Rom 3,19). Moses kunne ikke hjælpe et menneske til retfærdighed (Gal 2,16). Med Moses som advokat blev den afsagte dom: *Skyldig*. Med Jesus Kristus som advokat blev den afsagte dom: *Ikke skyldig*.

I den kristne menighed kunne evangeliet sammenfattes

i det kendte udsagn i Joh 3,16 med ordene om Guds ubetingede kærlighed. Synagogen havde også et kerneudsagn, nemlig i ordene i 3 Mos 18,5: *I skal holde mine love og retsregler; det menneske, der følger dem, skal leve ved dem. Jeg er Herren!* Tanken var, at Moseloven skænkede liv og Moseloven opretholdt det skænkede liv.

Paulus tog ordene fra 3 Mos 18,5 frem et par steder i sine breve, og han viste i Gal 3,11-12, at et menneske ikke kunne retfærdiggøres ved Moseloven. Det kunne ifølge Paulus kun ske ved tro på Jesus Kristus. Moseloven kunne ifølge Rom 10,5-11 ikke hjælpe et menneske til frelse. Eller sagt på en anden måde: Synagogen kunne ikke hjælpe et menneske til frelse.

For jøderne var Moseloven forordninger fra Gud *for ved dem holder du mig i live* (Sl 119,93). Men Paulus kunne udtrykke sig ganske anderledes. Han kunne udtale, at Moseloven kom til for at gøre faldet større (Rom 5,20), at Moseloven fører til Guds vrede (Rom 4,15), at loven dræber (2 Kor 3) og så videre. Det er ikke overraskende, at man i synagogen forkastede Paulus og hans forkyndelse.

Det vilde og det ægte oliventræ

Paulus' udsagn om jødedommen kunne føre til den opfattelse, at Israel ifølge Paulus havde udspillet sin rolle i frelsens historie. Et menneske kunne jo ikke i synagogen finde en nådig Gud. Synagogen kunne

ifølge Paulus kun tilbyde en blind vej til Gud.

For Paulus var der imidlertid en tydelig sondring mellem det jordiske Israel og det frelseshistoriske Israel. Paulus sammenlignede den ikke-jødiske menighed med et vildt oliventræ, og han sagde, at de enkelte troende var grene på det oliventræ, men de var gennem troen på Jesus Kristus blevet podet ind på det ægte oliventræ, det frelseshistoriske Guds folk. En dag ville de ægte grene blive podet ind på deres eget træ, sagde Paulus i Rom 11,24, og han fortsatte: En dag skal hele Israel frelses (Rom 11,26).

Det jødiske folk er på afveje, men en dag skal de finde vejen, for i forhold til deres historiske udvælgelse er de elskede af Gud, selvom de i forhold til evangeliet om Jesus Kristus er fjender, sådan som Paulus udtrykte det i Rom 11,28.

Gud svigter ikke sine løfter, heller ikke sine løfter til Israel. Ligesom den fortabte søn har Israel forladt faderhuset, men en dag vil Israel vende sig om til Gud og sige:

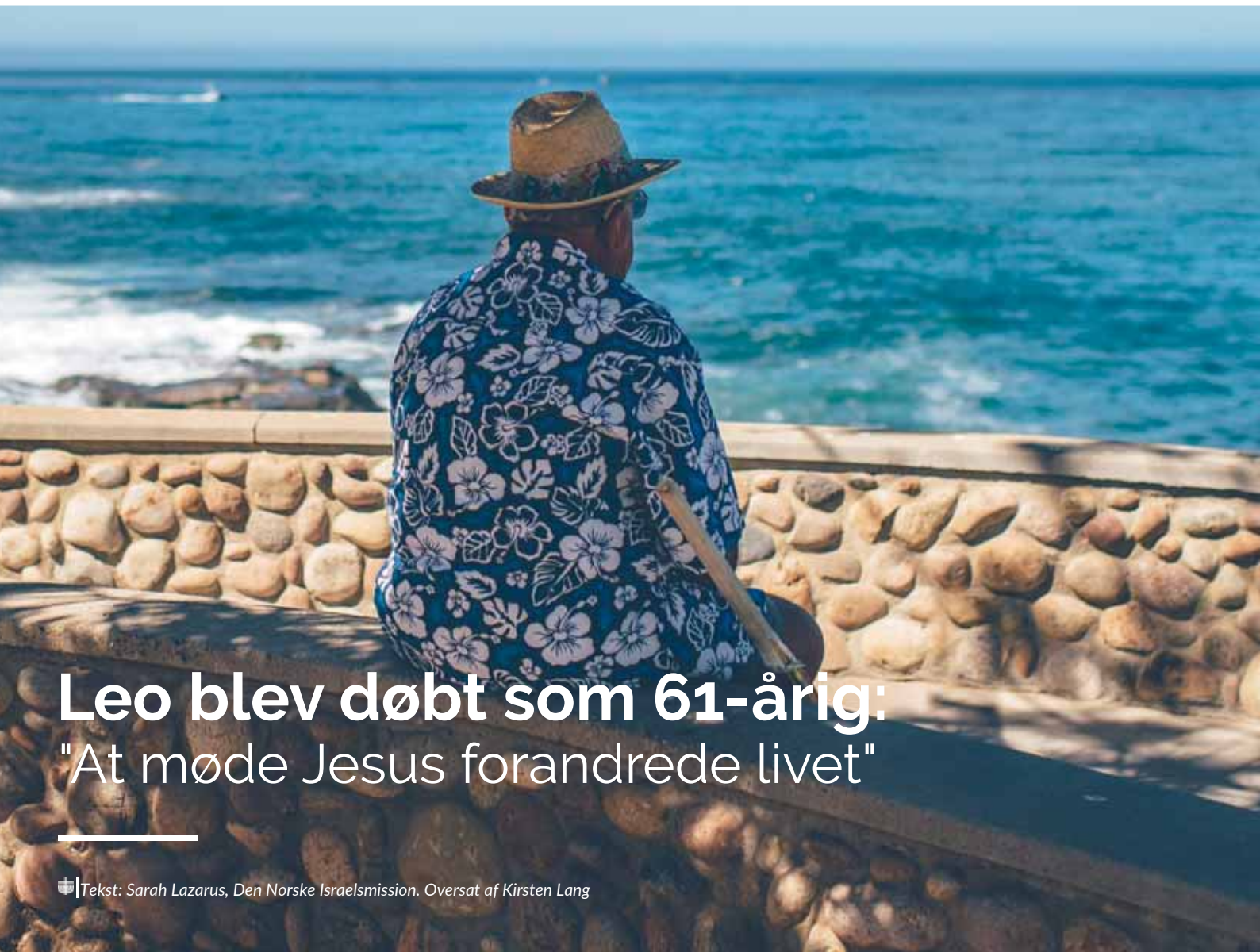
Far, jeg har syndet mod himlen og mod dig. Jeg fortjener ikke længere at kaldes din søn (Luk 15,21).

Guds svar vil være: *Lad os spise og feste. For min søn her var død, men er blevet levende igen, han var fortabt, men er blevet fundet* (Luk 15,23-24).

Peter Legarth er professor emeritus og dr.theol.

Han har undervist i
Ny Testamente på
Menighedsfakultet i flere årtier

Leo blev døbt som 61-årig: "At møde Jesus forandrede livet"

✚ | Tekst: Sarah Lazarus, Den Norske Israelsmission. Oversat af Kirsten Lang

Leo på 62 år blev født i Israel og voksede op som enebarn. Han boede i et jødisk hjem med forældre, som praktiserede alle de jødiske traditioner, brugte kippa og spiste kosher mad. Alligevel følte han ikke, han havde en stærk personlig tilknytning til jødedommen – indtil den dag, han tog et valg om at tro på Jesus.

Hver fredag aften og lørdag formiddag fejrede Leo og hans forældre sabbat i synagogen. De læste i Toraen, sang og spiste sammen med familie og venner. Det, som betød mest for Leo i jødedommen, var relationerne og fællesskabet. Troen på Gud var mest knyttet til forældrenes tro og ikke noget, der fyldte særlig meget.

Bach førte Leo til Luther

Leo elskede musik, for han var vokset op i et hjem, hvor faren var operasanger. Faren havde boet i Europa, da han var ung og kendte derfor kristendommen ret godt

og havde ingen særlige fordomme mod den. Alligevel mente Leos far, at jødedom og kristendom ikke havde noget med hinanden at gøre. Dette påvirkede Leo til at mene det samme, indtil han selv lærte mere om Jesus.

Leo hørte ofte Bach-musik og læste mange bøger om Bachs liv. Der lærte han, at Bach voksede op i en Luthersk familie i Tyskland. Han blev derfor særligt interesseret i Luther og den kristne tro. Bachs musik rørte altid noget i ham. Han oplevede et håb og hvile gennem musikken, særligt når navnet Jesus blev nævnt.

En tårevædet nadver

Leo brugte meget af sin fritid på at rejse til Europa og gå til koncerter. På en rejse til Amsterdam besøgte han en kirke. Han satte sig ned blandt fremmede og tænkte ikke så meget på, hvad der skulle til at ske. Præsten talte hollandsk, men Leo forstod alligevel, at de skulle til at fejre nadver.

Leo havde aldrig gået til nadver før, men nu var der noget i ham, der blev overbevist om, at det var noget, han skulle undersøge nærmere. Præsten læste indstiftelsesordene: "Og han tog et bæger, takkede, gav dem det og sagde: 'Drik alle heraf.'" (Matt. 26,27). Leo besluttede sig for at træde frem. Han tog imod brødet og vinen, som blev delt ud. Idet han drak vinen og spiste en bid af brødet, begyndte tårerne at løbe. Umiddelbart oplevede han en overvældende følelse af dyb kærlighed og tilgivelse. I det øjeblik blev han overbevist dybt i hjertet om, at Jesus var Messias. Han satte sig ned, efter nadveren var slut, og han forstod ikke helt, hvad der var sket. Da gudstjenesten var færdig, snakkede han med præsten, som gav ham et stort knus, før han gik. I synagogen havde han aldrig oplevet noget lignende.

Nogle dage efter oplevelsen gik han ind i en antikvitetsbutik. Pludselig så han en skinnende halskæde med et kors. Han havde altid godt kunnet lide antikviteter, men for Leo var dette mere end bare en hvilken som helst antikvitet. Det var korset i sig selv – som symboliserede Jesus og hans kærlighed – som gjorde, at han måtte købe det.

Han rejste hjem til Israel igen og vidste ikke helt, hvad han skulle gøre med det, der var sket. Det endte med, at han ikke delte det med nogen; han ville først lære mere om, hvem Jesus virkelig er. Han fortsatte med at leve sit almindelige liv, men han følte alligevel et nyt håb i hverdagen.

Leos møde med Immanuelkirken

Da Leos forældre døde i 2006 flyttede han fra sit barndomshjem lidt uden for Tel Aviv til Florentine – 10

minutters gang fra Immanuelkirken. En dag, hvor han gik tur i området, opdagede han en kirkebygning med et kors på toppen af kirkespiret. Leo havde aldrig lagt mærke til det før. Det viste sig, at kirken var åben, og Leo tog mod til sig og kiggede ind. Der blev han med det samme mødt af Yoel Ben David, der var præst i kirken, og som fortalte ham om kirken og viste ham rundt. Det passede godt til Leo, at kirken var luthersk; han kendte jo meget til den lutherske kristentro gennem farens operakarriere og alle de Bach-koncerter, han selv havde været til. Leo elskede glasmosaikkerne, orgelet og stemningen i kirken.

Leo følte, han var kommet hjem, men han havde stadig mange spørgsmål til troen. Så da Yoel inviterede ham med til at læse i Bibelen sammen, takkede han glad ja. Han begyndte at gå regelmæssigt til private bibelstudier i Immanuelkirken. Senere blev det til bibelstudiegruppe i menighedshuset hver uge. Her kunne han for første gang læse Det Nye Testamente sammen med andre og lære om Jesus og disciplene. Gennem gruppen følte han, at han fik støtte til at vokse i

troen og lære mere om Gud.

Mathæusevangeliet er hans favoritbog i Det Nye Testamente. Det, som særligt inspirerer ham ved bogen, er at læse om Jesu liv og se, hvor fuld af næstekærlighed han var. Jesus kom for at give os nyt liv. Johannesevangeliet gjorde også indtryk. Særligt det kendte vers, som står i Joh 3,16: "For således elskede Gud verden, at han gav sin enbårne søn, for at enhver, som tror på ham, ikke skal fortabes, men have evigt liv."

Leo tænkte, at hans næste skridt skulle være at markere sin tro ved at blive døbt, og som 61-årig blev Leo døbt i Immanuelkirken. Nu er han medlem og kommer fast i menigheden. Han glæder sig over fællesskabet, han har i kirken, men den største glæde er, at han har mødt Jesus:

"Nu har jeg et evigt og levende fællesskab med Gud. Jeg føler en helt ny tryghed, glæde og fred i hverdagen," afslutter Leo.

"Nu har jeg et evigt og levende fællesskab med Gud. Jeg føler en helt ny tryghed, glæde og fred i hverdagen."

Jødisk identitet

formet af tiden, trenden og truslen

🇩🇰 | Tekst: Generalsekretær Arne Pedersen

Hvad er jødisk identitet? Spørgsmålet er vanskeligt at svare på, men alligevel voves denne artikel skrevet med frimodighed. Fordi man måske nogle gange kan se noget udefra, som man ikke kan se indefra. Tilgangen er nysgerrighed. Resultatet mangelfuldt. Det er præmissen.

”Engang besøgte jeg en rabbiner og snakkede med hende om jødisk identitet. Hun mente, at hvis et menneske identificerer sig som jøde, uanset hvad vedkommende så ellers tror på eller har af etnicitet, hvorfor skulle hun så sætte spørgsmålstejn ved det? Jeg ved godt, det er New York, hvor folk er mere liberale end gennemsnittet, men jeg tænker alligevel, det er et symptom på en trend der breder sig. Identitet er blevet mere flydende. Også i forhold til jøder.”

Aaron Abramson, COO ved Jews for Jesus i San Francisco, læner sig tilbage og smiler lidt. Ikke, fordi han finder ovenstående tilgang til identitet komisk, men på grund af den udfordring, der ligger i det. For det er klart, når man er ansat i en organisation, som har til formål at nå jøder med evangeliet, så er det en fordel at vide, hvem der faktisk er jøder. Og det bliver sværere og sværere. Verden i dag er på mange måder præget af flydende identitetsforestillinger. Det gælder, når det kommer til kønsidentitet, men også for eksempel, når det handler om arbejde og familie.

Spørgsmålet om identitet er under alle omstændigheder både komplekst og vanskeligt at tale om uden at træde nogen over tærerne. Jeg har spurgt mig selv flere gange om, hvorfor det lige er mig, en dansk ikke-jøde, der skal skrive en artikel om jødisk identitet? Det er et godt spørgsmål. Særligt i en tid, hvor det også er en trend, at nogle afholder sig fra at udtale sig om andre etniciteter. Alligevel voves denne artikel skrevet med frimodighed. Fordi man måske nogle gange kan se noget udefra, som man ikke kan se indefra. Tilgangen er nysgerrighed. Resultatet mangelfuldt. Det er præmissen.

Antisemitisme og jødisk identitet

Ifølge Jonathan Sacks, der er overrabbiner i Storbritannien, skal vi tilbage til Den Franske Revolution i 1789 for at få en fornemmelse for diversiteten i moderne jødisk identitet. Den Franske Revolution medførte oprettelsen af den moderne sekulære stat, og den 26. august 1789 blev erklæringen om menneskets og borgerens rettigheder vedtaget i den franske nationalforsamling. Erklæringen begynder: ”Alle mennesker fødes og forbliver frie og lige i rettigheder.” Den Franske Revolution, med målet om den sekulære stat, tændte et håb for mange jøder. Nu kunne man endelig blive fri for den kristne og

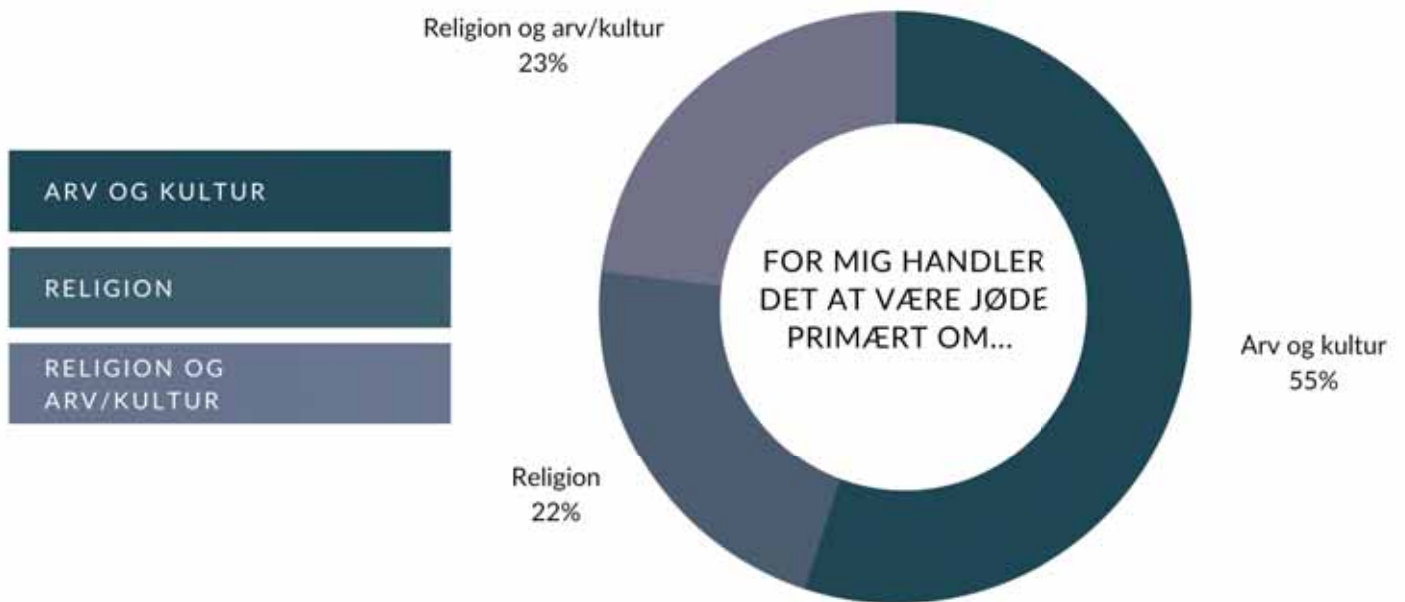
religiøse forfølgelse, som havde plaget det jødiske folk gennem århundreder. Spørgsmålet, jøderne sad tilbage med, var: Bliver vi mon betragtet som borgere på lige fod med alle andre? Er vi også frie?

Snart skulle det vise sig, at revolutionens motto ’Frihed, lighed og broderskab’ ikke rigtigt gjaldt jøderne. På selve dagen for vedtagelsen af erklæringen udbrød der antijødiske optøjer i landsdelen Alsace. Den sekulære stat blev ikke redningen fra antisemitisk forfølgelse. Den fik bare et andet udtryk. Det fik Theodore Herzl, faderen til den moderne zionisme, til et århundrede senere at komme til den erkendelse, at der ikke ville være nogen fremtid for det jødiske folk, medmindre man fik sin egen stat.

Når Jonathan Sacks går helt tilbage til Den Franske Revolution for at forklare en del af den moderne jødiske identitet, handler det i vid udstrækning om, at op til midten af 1800-tallet boede 90 procent af verdens jøder i Europa. Et Europa, som fortsat var præget af antisemitisme. Den emigration fra den jødiske befolkning, der foregik op gennem den sidste halvdel af 1800-tallet og begyndelsen af 1900-tallet mod dels USA og dels det, der dengang hed Palæstina, skal ses i lyset af, at jøderne gerne ville glemme Europa og de fordomme og besværligheder, som samfundene her bød det jødiske folk. Man ville begynde et nyt liv i en ny del af verden.

Ifølge Jonathan Sacks former den antisemitisme, man flygtede fra, stadig de jødiske samfund i dag. Antisemitismen er, for mange jøder, en umiskendelig del af deres identitet – eller har i hvert fald været med til at forme den. Både i forhold til, hvor jøder bor i dag, men også på grund af Holocaust, idet mange jødiske familier har fortællinger om enten mistede familiemedlemmer eller om flugt grundet disse grusomheder. Men også, fordi antisemitismen stadig er en del af vores samfund. I et historisk lys bliver svaret på spørgsmålet om, hvem der kan kalde sig jøder, altså ”os, der må flygte, og os, der bliver slået ihjel på grund af vores etnicitet”.

I en undersøgelse fra Pew Research Center fra 2016, hvor over 7000 jøder fra USA og Israel deltog, kan man også se, at ”det at mindes Holocaust” er den identitetsmarkør, som langt de fleste jøder lægger mest vægt på, når de forholder sig til deres jødiske identitet.

Procent af israelske jøder, som siger, at det at være jødisk for dem primært handler om... (Pew Research Center, 2016)

I spørgsmålet om, hvem der kan kalde sig jødisk, spiller religion og tro naturligvis også en rolle. Igen må vi en tur ned i historien for at få dybden med.

Det religiøse aspekt af jødedommen

Oplysningstidens europæiske jøder blev på mange måder konfronteret med spørgsmålet om, hvem de var. Er de et etnisk folk? Er de en religiøs gruppe? Den daværende kultur gav ikke plads til, at svaret på disse spørgsmål kunne være et både-og, og presset fra det omkringliggende samfund førte i mange tilfælde til at det jødiske folk blandede sig mere og mere med lokalbefolkningen. Men det dilemma, som i stigende grad stod klart, var, at desto mere jøderne blandede sig, desto mere voksede antisemitismen – samtidig med, at jødisk liv og identitet i stigende grad blev udvasket. Løsningen blev for nogle simpelthen at afsvære sig sin jødiske identitet. Enten gennem konvertering til kristendommen eller ved at erklære sig a-religiøs.

Op gennem 1800-tallet udviklede der sig forskellige dualistiske tilgange til den jødiske identitet. Der var både en splittelse mellem jøder i Øst- og Vesteuropa og en splittelse mellem religiøse og sekulære jøder. Og blandt de

religiøse opstod der yderligere en splittelse mellem de reformerte og ortodokse, som begge troede, at den anden gruppe ville uddø med tiden.

I dag spiller religion ikke den store rolle for jøder, når det kommer til deres jødiske identitet. Det viser den tidligere omtalte undersøgelse fra Pew Research Center, hvor det kun for 22 % af israelske jøder er religion, som betyder mest i deres personlige forhold til det jødiske.

Alligevel har både nærværet og fraværet af religion en rolle stadigvæk. For eksempel kom der en dag en ung jødisk mand ind på sekretariatet i Aarhus og proklamerede: "Jeg tror ikke på Gud, men jeg er meget jødisk."

Selvom det religiøse ikke er afgørende for den jødiske identitet, så er der alligevel ét religiøst spørgsmål, som de fleste jøder kan være enige om. Og det handler om Jesus.

Med Jesus slutter du dig til fjenden

I undersøgelsen fra Pew Research Center kan man se, at kun 18 procent af den jødiske befolkning i Israel mener, man kan tro på Jesus og stadig være jøde, mens det er 34 procent i USA.

En af de mest berømte fortællinger om det er måske Stan Telchins bog "Forrådt", hvor han fortæller historien om datteren, der kommer til tro på Jesus og hvilke følelser, det vækker i ham:

"At nævne navnet 'Jesus' er akavet nok i sig selv. At overveje, omhan kunne være Messias, gør vi simpelthen bare ikke. At tro på Jesus som Messias er at forråde vores folk, slutte sig til fjenden og vanære mindet om vores forfædre gennem to tusind år," skriver Telchin i bogen.

Der er da heller ingen tvivl om, at mange af de jøder, som kommer til tro på Jesus som Messias, også kæmper med identitetsspørgsmål bagefter – for eksempel i forhold til, hvordan de vil udleve deres jødiske kultur og identitet nu, hvor de også tror på Jesus.

At være jøde i dag er et valg

Der hersker næppe tvivl om, at jødisk identitet i dag er lige så kompleks og flydende som mange andre spørgsmål om identitet.

The Jewish People Policy Institute foretog i 2016 en stor undersøgelse blandt både ældre og yngre, som identificerer sig som jøder. Her kom det tydeligt frem, at jødisk identitet i dag stadig er afhængig af den ikke-jødiske kontekst. "Verden udenfor spiller en stor rolle i, hvordan vi udtrykker vores jødiske kultur og identitet," fortæller en respondent. Samtidig viste undersøgelsen, at jødisk identitet er blevet langt mere flydende, fordi vi ikke længere lever i det, man kunne kalde en mono-identitetskultur, hvor man kun har én identitet. Mange unge kan ikke lide at få en label på sig, og man kan uden problemer navigere mellem flere forskellige identiteter på én gang.

Dernæst beretter undersøgelsen også om, at opgøret med autoriteter – herunder naturligvis også religiøse autoriteter – spiller en rolle i vanskeligheden ved at definere jødisk identitet. Når den jødiske rabbiner ikke længere har monopol på at fortælle fællesskabet, hvad en jøde er eller ikke er, bliver det hele mere flydende og subjektivt. "At være jøde i dag er et valg," som en deltager i undersøgelsen udtrykker det.

Det er der nok mange, der også er uenige i.

"At tro på Jesus som Messias er at forråde vores folk, slutte sig til fjenden og vanære mindet om vores forfædre gennem to tusind år."

Stan Telchin

Marsha mødte Y'shua gennem lærerens oplæg om Martin Luther King

 Tekst: Elisabeth Serner, udsendt til Den Danske Kirke i Jerusalem

Det er dejligt at se, at Marsha med det samme føler sig hjemme i præstelejligheden på French Hill. Hun sætter sig godt til rette i lænestolen og trækker benene op under sig, mens hun tager tilløb til at fortælle mig om hendes liv og møde med Y'shua (Jesus). Der er skænket te i de små sommerfuglekopper, og den hjemmebagte dagmartærte falder i god jord, selvom den ikke smager helt som den, man køber hos bageren i Danmark.

Marsha er svensk jøde, som i starten af 20'erne kom til tro på Y'shua. Vi har mødt hinanden i et bønnehus på Oliebjerget, hvor vi begge to har lært at spille harpe.

Jeg lytter koncentreret, da Marsha begynder sin beretning på klingende svensk. Hun fortæller, at hun er født og opvokset i Stockholm. Begge hendes forældre og samtlige bedsteforældre er jøder, og særligt hendes bedsteforældre gjorde meget ud af at fejre de jødiske højtider. Hun fik lov til at komme med sin morfar i synagogen og husker det som noget ganske særligt. "Der var så meget liv og så mange søde mennesker fulde af kærlighed," siger hun tænkstomt.

Hendes mor var sekulær jøde og lagde større vægt på det svenske end det jødiske. Marsha fik også at vide, at hun i skolen måtte hemmeligholde, at hun var jøde. Derfor var hun helt stille den dag, hendes lærer fortalte klassen, at Marsha skulle ud at rejse, for det måtte ikke komme frem, at destinationen for rejsen rent faktisk var Israel. På en eller anden måde slap det alligevel ud, og hun oplevede desværre både at blive jagtet og chikaneret i skoletiden.

Men det var også skolen, der kom til at danne ramme for hendes første møde med Y'shua. Det skete helt

uventet, da hendes lærer en dag fortalte dem så levende om Martin Luther King. Pludselig blev Marsha fyldt af et omsluttende nærvær, og hun vidste, at det var Y'shua. Hun forstod det ikke helt, for hun havde lært, at Y'shua var noget, man skulle skamme sig over.

Da hun var omkring 20 år, havde hun igen en skelsættende oplevelse. Hun arbejdede på en kirkegård, og en dag mødte hun Y'shua. Hun husker ikke, hvad han sagde, men åben og søgende som hun var, gjorde han et stort indtryk på hende.

"Men jeg kom til at gå ind i det på en forkert måde og blev en del af en okkult gruppe," beretter Marsha.

Hun prøvede at komme ud af det okkulte miljø, men uden held. Hun opsøgte en kirke, hvor hun inviterede Y'shua ind i sit hjerte, men der var ingen i menigheden, der talte til hende, og hun følte sig meget udenfor og på ingen måde velkommen.

Først efter et års tid kom hun tilbage til kirken og mødte en omsorgsfuld kristen kvinde, som tog godt imod hende. Kvinden bad for hende, og Marsha blev sat fri fra det okkulte tilhørsforhold.

Kvinden havde et hjerte for Israel, og det fik Marsha til at tænke på sin jødiske identitet. Igennem Y'shua fandt hun tilbage til sine jødiske rødder, og hun begyndte igen at komme lidt i synagogen.

Desværre var det ikke alle, der kunne forstå hendes valg. "Hvis du går i synagogen, kan du ikke også komme her", fik hun besked på af en menighed, som havde en stærk tjeneste omkring 'indre helbredelse', som hun

Pludselig blev Marsha fyldt af et omsluttende nærvær, og hun vidste, at det var Y'shua. Hun forstod det ikke, for hun havde lært, at Y'shua var noget, man skulle skamme sig over.

ellers havde stor glæde af at besøge.

"Det var meget hårdt," fortæller Marsha. "Jeg er blevet såret meget af de forskellige kirker igennem tiden."

Det var heller ikke uden gnidninger, at hun sidenhen flyttede til Israel. Men hun oplevede, at Gud havde talt til hende om at gøre det, hvilket var en stor hjælp og støtte i den svære proces. Da hun ankom til Haifa, var hun "meget lykkelig", som hun udtrykker det. "Jeg havde det som om, jeg giftede mig med landet. Jeg følte mig hjemme i Haifa, og jeg oplevede en stor trykthed og hvile i mig selv," siger Marsha med glæde i stemmen.

Nu bor Marsha på Oliebjerget. Det er ikke altid et nemt sted at bo, men hun fortæller, at Y'shua engang viste hende en vision af et sted, hun syntes lignede Pakistan, og hun hørte en stemme spørge: "Er du villig?" Hendes respons var: "Ja," og da hun en dag opholdt sig i området omkring Damaskusporten, tænkte hun ved sig selv: "Det er her!"

"Jeg prøver at gøre, hvad Y'shua beder mig om. I den sidste tid, inden han kommer tilbage til jorden, bliver vi nødt til at gøre, hvad han siger til os, for vi har ikke selv det fulde overblik. Jeg tror, det er vigtigt, at vi er årvågne," slutter Marsha af.

Jeg nikker takkefuldt og takker hende for, at hun ville dele sin historie med mig og Danmark.

Damaskusporten i Jerusalem. Foto af Levi Clancy, Unsplash

Økonomi får palæstinensiske kristne til at rejse væk

 Tekst: Kommunikationsansvarlig Kirsten Lang

”Jeg har aldrig rigtigt overvejet at forlade Palæstina. Jeg elsker mit land, og det er her, min familie og mine venner bor. Det er her, jeg hører til.”

Sådan fortæller Ronza Saba, der er kristen palæstinenser og bor i byen Beit Jala. Beit Jala ligger lige uden for Betlehem, og selvom byen er overvejende kristen, så er andelen af kristne faldet fra 99 procent til 61 procent. Ronza arbejder i vores partnerorganisation Musalaha, hvis formål er at skabe forsoning i Israel/Palæstina, og selvom Ronza aldrig selv har overvejet seriøst, om hun skulle emigrere, så er der rigtig mange andre kristne palæstinensere, der har forladt landet.

I år 1922 udgjorde kristne palæstinensere 11 procent af befolkningen (70.000 msk.), mens de i 2017 udgjorde mindre end én procent af befolkningen (47.000 msk.) Der er mange forskellige bud på, hvorfor de kristne palæstinensere er rejst, men en undersøgelse lavet af Palestinian Center for Policy and Survey Research med næsten 1000 deltagere viser, at for tre ud af fem handler det primært om økonomi. Det kan Ronza godt genkende:

”De palæstinensiske kristne, der vælger at rejse ud af Palæstina, søger et bedre, mere fredfyldt liv og en bedre økonomisk situation for dem selv og deres familie. Jeg har mange venner og familie, der er rejst væk, for det kan være meget svært at få et job og få penge nok som kristen palæstinenser.”

Undersøgelsens deltagere pegede også på andre grunde som for eksempel sikkerhed, uddannelse og den politiske situation, men det var tydeligt, at økonomien var den primære årsag for langt de fleste.

For Ronza har sikkerhed også en stor betydning:

”På grund af mit arbejde skal jeg hver dag gennem checkpoint for at komme ind til Jerusalem. Det kan føles meget utrygt: ’Tænk, hvis jeg ikke forstår, hvad den israelske soldat siger til mig, og han så skyder mig?’. Jeg ville ønske, jeg kunne føle mig mere sikker,” fortæller Ronza og fortsætter:

”Jeg tror ikke, de israelske myndigheder ønsker, at vi kristne palæstinensere skal være i landet, for så længe, vi er her, så vil andre lande i verden være opmærksomme på palæstinenserens situation,” fortæller Ronza: ”Hvis der kun var muslimer i Palæstina, så var der måske ikke samme opmærksomhed.”

Undersøgelsen blandt de kristne palæstinensere viser også, at omkring 8 ud af 10 frygter angreb fra jødiske bosættere og at blive drevet væk fra deres hjem, 7 ud af 10 frygter israelsk annektering, og 6 ud af 10 tror, at det er Israels mål at udvise de kristne fra deres hjemland.

Ronza laver dog en skarp skillelinje mellem jødiske mennesker og de jødiske autoriteter:

”Jeg stoler ikke på de israelske myndigheder, men jeg stoler på jødiske mennesker på et personligt plan, og jeg har mange gode jødiske venner.”

Samtidig er der ikke nødvendigvis meget hjælp at hente fra de palæstinensiske myndigheder.

”Der er meget korrupsion her, og de mennesker, der

Foto: Magne Hagesæter, Flickr. Checkpoint mellem den nordlige del af Vestbredden og Jerusalem.

arbejder her giver bedre vilkår til deres egen familie og venner. Alligevel tror jeg, at de palæstinensiske myndigheder ønsker, at vi kristne skal blive i Palæstina, for selvom vi er få kristne, så har vi meget magt."

I hverdagen oplever hun et godt forhold til sine muslimske naboer, og hvis man ser på undersøgelsen af de kristne palæstinensere, så er det de færreste, der har haft dårlige oplevelser med muslimer. De fleste oplever venlighed, og to ud af tre fortæller, at de har et fantastisk eller normalt forhold til deres muslimske naboer, mens kun en ud af ti beskriver det som lidt eller meget dårligt.

Ronzas oplevelse er også, at der faktisk er en stor åbenhed blandt mange muslimer. Også i forhold til at diskutere tro og eksistentielle spørgsmål:

"Mange af de muslimer, jeg møder, er meget åbne for at høre evangeliet. Og Palæstina er måske det eneste muslimske land, hvor vi har frihed til at fortælle om kristendommen. Der er selvfølgelig også nogle muslimer, der ikke vil have, at man taler om kristne ting, og nogle ønsker ikke, at der skal være kristne palæstinensere i landet, men jeg oplever, at de fleste er venlige at snakke med."

For Ronza har mødet med Musalaha ændret hendes blik på muslimer:

"Før følte jeg, der var en mur mellem mig og muslimerne, men i dag er min bedste ven muslim, og jeg har gode naboer, der er muslimer."

Dog kan hun frygte de ekstreme muslimske grupper i Palæstina - ligesom mange andre kristne palæstinensere. Hvis man ser på undersøgelsen, viser den, at over syv ud af ti af de palæstinensiske kristne er bekymrede for bestemte muslimske grupper i det palæstinensiske samfund.

Både Ronza og undersøgelsen beskriver også et større fokus på religion blandt palæstinenserne end tidligere. Men måske er det også det religiøse, der får nogle af de kristne til at blive:

"Som kristen har jeg et større formål med at blive i landet. Jeg vil gerne vise, at landet også tilhører os, og det er derfor, jeg opmuntrer venner og familie, der overvejer at rejse væk, til at blive. Vi hører til her," fortæller Ronza. "Når de kristne forsvinder, så fører det til, at dem, der er tilbage, står mere svagt," forklarer hun.

Undersøgelsen bakker op om, at det religiøse og ønsket om at blive i Palæstina hænger sammen. Mens kun en ud af fire af dem, der kalder sig selv for religiøse kristne, overvejer at forlade Palæstina, så overvejer næsten halvdelen af dem, der kalder sig ikke-religiøse eller en smule religiøse at forlade landet.

REFLEKSION

Er Jesu jødiske identitet vigtig?

✚ Tekst: David Serner, præst i Den Danske Kirke i Jerusalem

Er Jesu jødiske identitet og kultur overhovedet vigtig, eller er det nok at forstå Jesus, som den, der har mødt os i vores egen kultur på måder, som vi forstår i dag?

Vores efterfølgelse af Jesus fra Nazareth er formet af andre menneskers oplevelser og kampe for troen på, at han er den lovede Messias. Fra en mangfoldighed af kulturer og traditioner melder troen på Messias sig - og enhver forskellig kulturs forestilling om, hvem Jesus er, kan give os forskellige indblik og facetter af ham.

Men vi skal også forstå og sætte os ind i Jesu jødiske etnicitet. Ikke for at vi skal blive jødiske - den sag blev afklaret allerede i Apostlenes Gerninger kap. 15, hvor der står, at "Gud vender tilbage til Davids faldne hytte, genopbygger det og genoprejser den, så *at de øvrige mennesker kan søge Herren.*"

Derimod skal vi have et kendskab til det jødiske for, at vi kan forstå det budskab om liv, som Jesus forkynder ind i en bestemt tid og rum. Hans ord transcenderer historien, men er dog alligevel forkyndt i en bestemt kultur med dets historie og forståelsesramme. Hvis Jesus forstås udelukkende ind i den kultur, han forkyndes ind i - med den lokale tradition og forståelsesramme, så kan hans budskab let drejes til at mene og betyde hvad som helst. Ved at fastholde den kultur og tradition, Jesus oprindeligt talte ind i, udvider og giver vi en historisk dybde til det budskab, der lyder til os i dag. Derfra kan vi så forsøge at formidle budskabet videre. I stedet for at gøre Jesus dansk, må vi gøre Jesus forståelig i det danske.

Derudover kan en dissociation af Jesus fra hans etniske baggrund lede til ubehagelige og ligefrem

skadelige teologiske overvejelser over for jøderne som for eksempel dele af historiens største teologer (heriblandt Augustin og Luther) postulerede, når de erklærede, at jøderne var dømt til at være uden land og være andenrangsborgere, da man på den måde kunne vise, at Jesus havde vundet, og at jøderne tog fejl.

Vi skal ikke længere tilbage end til 1800-tallet og 1900-tallet for at se de frygtelige konsekvenser, en sådan tankegang kan have - med russiske pogromer og Holocaust til følge. Ting, vi i verden stadig lider under i dag.

Meget jødisk kultur og baggrund er gået tabt i tidens tåger, og vi kan aldrig gribe så langt tilbage, at vi selv var til stede der, hvor Jesus var. Men det betyder ikke, at vi skal opgive at blive klogere og ej heller, at vi behøver være misundelige på de første disciple - for som Søren Kirkegaard forklarer i *Philosophiske Smuler*:

"Der er ingen Discipel paa anden Haand. Væsentligen seet, er den første og den sidste lige, kun at den senere Generation har i den samtidiges Efterretning Anledningen, medens den samtidige har denne i sin umiddelbare Samtidighed, og forsaavidt ikke skylder nogen Generation Noget."

Søren Kierkegaard beskriver, at der er en fordel ved at have vandret med Jesus på jorden, sådan som de første disciple gjorde det. Men der er også en fordel ved, at budskabet rammer os for første gang i dag - hvor det er den himmelske Jesus, der møder os. Så selvom megen kultur og forståelsesrammer fra det første århundrede er gået tabt, ligesom vi heller ikke ser Jesus vandre fysisk rundt iblandt os, som han gjorde med disciplene, så mødes vi med historiens vidnesbyrd, der giver os en anledning til tro gennem Helligåndens virke, som er den samme dengang som nu.

Ved at fastholde den kultur og tradition, Jesus oprindeligt talte ind i, udvider og giver vi en historisk dybde til det budskab, der lyder til os i dag. I stedet for at gøre Jesus dansk, må vi gøre Jesus forståelig i det danske.

Citat: David Serner. Foto: Rembrandt: "Ung jøde som Kristus"

Mads Bjørn Thuren til København

Mads Bjørn Thuren er blevet ansat som Israelsmissionens dialogmedarbejder i København. Mads Bjørns opgave bliver blandt andet at lave opsøgende arbejde og skabe gode relationer til mennesker i det jødiske samfund i København.

Mads Bjørn kom selv til tro for ti år siden og brænder for, at andre må høre om Jesus. Han læser teologi på Københavns Universitet og kommer til at arbejde fem timer om ugen for Israelsmissionen. Du må meget gerne bede for Mads Bjørn og arbejdet.

Sponsorløb 7. nov. - vil du være med?

Generalsekretær Arne Pedersen løber forrest, når vi sammen trækker i løbeskoene og går eller løber en tur for Israelsmissionen.

Vi laver vores eget "Jerusalem Marathon" i Danmark, hvor DU kan være med til at gå eller løbe på din selvvalgte yndlingsrute. Alle deltagere får en gratis løbe-t-shirt tilsendt.

Se mere på israel.dk/sponsorloeb

Økonomien under Corona

Ligesom de fleste andre organisationer har vi mærket en lille nedgang i indtægter her i Corona-tiden. Det skyldes særligt, at vi har holdt langt færre møder, og at de kirkelige fællesskaber ikke har støttet os med indsamlinger, da de ikke har mødtes og samlet ind i løbet af foråret.

Samtidig skal der lyde en stor tak til alle jer, som givet os en ekstra gave i løbet af foråret og hen over sommeren. Det gør, at det underskud, vi regner med at komme ud med i år, ikke er så stort, som det kunne være blevet.

Nedlæggelsen af snublesten

D. 29. juli blev 19 nye snublesten placeret i København. En af dem havde til formål at mindes Egon Johannesen, der for 76 år siden blev skudt, blandt andet fordi han hjalp jøder til Sverige under besættelsen. Egon Johannesen var ansat i Israelsmissionen og den første ikke-jødiske dansker, der har fået en snublesten som mindesmærke.

En god flok var mødt op i forbindelse med nedlæggelsen, og tidligere formand for Israelsmissionen Kai Kjær-Hansen holdt blandt andre tale ved begivenheden.

Avi Snyder

Jøder HAR OGSÅ BRUG FOR Jesus

Evangeliet udlagt af en Jesustroende jøde

EVANGELIET UDLAGT AF EN JESUSTROENDE JØDE

AVI SNYDER
Jøder har også brug for Jesus

Lohse | 176 sider | 149,95 kr.

»Avi Snyder sætter fokus på, hvordan Jesus elskede os med en kærlighed, som ikke er tavs. Den er ikke blot en opmuntring til at deltage i jødemission – men mission i det hele taget.«

ARNE PEDERSEN, GENERALSEKRETÆR I DEN DANSKE ISRAELSMISSION

Forlagsgruppen Lohse | 7593 4455 | lohse.dk

ET SPADESTIK DYBERE I BIBELENS VERDEN

BIBELSKARKEOLOGI.DK

#SPREDVINGERNE

Kom og mærk de gode vibes på Frøstruphøve. I det personlige møde lærer du os bedst at kende. Skriv dit barn op til de bedste år nu - for hos os er indmeldelse gratis.

Læs mere på frostruphøve.dk

Oplev et fællesskab, hvor du kan blive til den, du er **skabt** til at være

Frøstruphøve Efterskole
Frøstrupvej 140
6830 Nørre Nebel
T: 75 28 21 88

Frøstruphøve Efterskole
– en skole med budskab

 facebook.com/frostruphøve

TRO BETYDER FAKTISK EN DISSE

Om Gud er lllllllleee elleeer stoor for dig. Ja taaak! Vi dyrker troen i det lille og i det store fællesskab. Med plads til alle spørgsmål. Så; tro og tvivl trygt hos os.

Også derfor ...
#dufårguldmedhjem

tjek djurslands.dk

djurslands efterskole

**"Nu har jeg et evigt og levende
fællesskab med Gud.**

Jeg føler en helt ny tryghed,
glæde og fred i hverdagen."

Leo, medlem af Immanuelkirken, Tel Aviv

